

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра зовнішньоекономічної діяльності підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Організаційно-економічний механізм зовнішньоторговельних
операцій підприємства

(на матеріалах ТОВ «Промтек», м. Київ)

Студентки 2 курсу, 4м групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»
спеціалізації «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності»

Зволинської Єлизавети
Олексіївни

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Серова Людмила Петрівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
доцент

Студінська
Галина Яківна

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ «ПРОМТЕК».....	7
1.1. Характеристика фінансово-економічної діяльності ТОВ «Промтек»	7
1.2. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек»	15
1.3. Дослідження факторів, що впливають на організаційно-економічний механізм зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек»	23
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО- ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ «ПРОМТЕК»	35
2.1. Оцінка ризиковості зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек» .	35
2.2. Пріоритетні напрями удосконалення організації зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек»	39
2.3. Прогнозування фінансових результатів ТОВ «Промтек» в наслідок реалізації запропонованих заходів	44
Висновки до розділу 2	50
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ	55

ВСТУП

Актуальність теми. Україна знаходиться на важливому етапі входження в систему світових господарських зв'язків, від успішної реалізації якого залежить не тільки динаміка зовнішньої торгівлі, але й можливість розвитку держави як органічної підсистеми світового господарства. Важливою умовою успішного функціонування системи зовнішньоекономічної діяльності України в комплексі міжнародного обміну є вдосконалення системи оцінки її результатів.

Характерною ознакою становлення України як незалежної держави зі світовим рівнем розвитку національної економіки є загальна зосередженість на дослідженні проблематики ефективного входження вітчизняного господарського комплексу до глобального ринку та посідання ним гідного місця у міжнародній системі. Близько 60% валового внутрішнього продукту України формується за рахунок зовнішньоторговельного обороту, тому проблема підвищення ефективності зовнішньоторговельних операцій, зокрема, експортних, набуває подальшої значущості.

Головною ланкою даного процесу стає підприємство як господарюючий суб'єкт. Формування асортименту високотехнологічної конкурентоспроможної продукції з урахуванням вимог не тільки внутрішнього, а й зовнішніх ринків для забезпечення ефективності збуту зумовлює необхідність розробки нових підходів щодо обґрунтування організаційно-економічного механізму визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Наукового переосмислення потребують як базові підходи до визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств, так і її методологічне забезпечення. Одним з підходів могла б стати побудова організаційно-економічного механізму визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств, який би врахував особливості функціонування господарюючого суб'єкта на сучасному етапі. Тому наукове

дослідження цієї проблеми є актуальним, оскільки відпрацювання теоретичних положень і методичних підходів здійснення аналізу й оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств, виявлення резервів її підвищення в комплексі майже відсутні.

Особливо актуальним на сучасному етапі розвитку зовнішніх торговельних зв'язків окремих одиниць господарювання є визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності на основі систематизованого ретельного аналізу, який би дозволив розкрити зміни стану експортної діяльності підприємства під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

Критичний аналіз наукових праць з окресленої проблематики показав, що у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі існує певний доробок щодо визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. У ширшому контексті проблематика визначення категорії «ефективність зовнішньоекономічної діяльності» представлена в роботах таких українських науковців, як І.В. Бураковський, В.Р. Сіденко, В.І. Чужиков, А.С. Філіпенко, О.І. Кредісов, А.П. Румянцев, а також зарубіжних вчених: В.Парето, П.Х. Ліндерт, П. Хейне, Е. Дж. Долан, Г. Менкью, Д. Сальваторе, Р.С. Хеймані, Д.М. Шапіро, і, зокрема, російських вчених - С.М. Захарова, Г.Л. Шагалова, Ю.О. Григор'єва, В.М. Шаститко, В.Є. Рибалкіна, О.П. Кіреєва, А.С. Бугрова, І.П. Фамінського та ін.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в розробці теоретично обґрунтованого організаційно-економічного механізму зовнішньоторговельних операцій підприємств, що сприятиме підвищенню рівня практичної реалізації резервів діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання на зовнішніх ринках.

У процесі досягнення мети роботи передбачається вирішити такі завдання методологічного, теоретичного та практичного характеру:

- Охарактеризувати фінансово-економічну діяльність ТОВ «Промтек»

- Проаналізувати зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Промтек»
- Дослідити фактори, що впливають на організаційно-економічний механізм зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек»
- Оцінити ризикованість зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек»
- Розробити пріоритетні напрями удосконалення організації зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек»
- Спрогнозувати фінансові результати ТОВ «Промтек» в наслідок реалізації запропонованих заходів

Об'єктом дослідження є процес управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи щодо побудови організаційно-економічного механізму зовнішньоторговельних операцій підприємств.

Методи дослідження. У процесі дослідження були застосовані загальнонаукові та спеціальні методи. До загальнонаукових методів належать: метод спостереження, статистичної обробки інформації, дедукції та індукції, аналізу, синтезу та порівняння. До спеціальних належать: статистичний, балансовий, графічний, аналітичний методи.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною основою дослідження стала чинна нормативно-правова база, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Міжнародної Торгової Палати монографічні дослідження, дослідження вітчизняних науковців як Левченко М. О., Дубинець Ю., Жежуха В.Й., Семенова К. Д., Укладач Н.Є. тощо, опубліковані в спеціальних літературних джерелах. працях таких.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у тому, що його результати та розроблені пропозиції можуть бути використані у

практичній діяльності підприємства ТОВ «Промтек» в напрямку ефективного механізму зовнішньоекономічної діяльності підприємства-суб'єкта ЗЕД.

Апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження було підготовлено наукову статтю на тему «Особливості експортної діяльності підприємства-суб'єкта ЗЕД» і опубліковано у збірнику наукових праць студентів КНТЕУ.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ «ПРОМТЕК»

1.1. Характеристика фінансово-економічної діяльності ТОВ «Промтек»

ТОВ «Промтек» є представником в Україні міжнародної компанії «АМС» ОАЕ та функціонує на ринках України та СНГ вже більше 17 років. Підприємство займається експортом промислової сировини, а також сільськогосподарської продукції.

Найбільшими партнерами в Україні та СНГ є: ПАТ «Дніпрошина», ПАТ «Тореласт», ПАТ «Черкаський Азот», ПрАТ «Росава», ТОВ «Київгума», ТОВ «Карапуз».

За кордоном ТОВ «Промтек» функціонує в основному в таких регіонах: ОАЕ, Саудівська Аравія, Китай, Індія, Індонезія, Малайзія, Пд. Корея, Німеччина, Чехія, Єгипет тощо. Найбільшими партнерами є: «PT DUA KUDA» Індонезія, «SURIACHEM SDN BHD» Малайзія, «Matrix Oleochem Sdn Bhd» Малайзія, «SinoChem» Китай, «Acidchem» Малайзія, «Galaxy» Індія, Єгипет, «Enespol» Німеччина, Чехія тощо.

ТОВ «Промтек» користується тільки кращими експедиторськими компаніями, які вчасно та якісно доставлять товар. Для перевозок продукції за кордон підприємство користується послугами «Global Ocean Link» та ТОВ «ALVAZ LOGISTICS»; а в межах України – ТОВ «Нова Пошта», ТОВ «Транспортна компанія «САТ», ТОВ «Делівері».

Далі наведено характеристику основних показників фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства. Для оцінки фінансових результатів діяльності підприємства було проведено аналіз динаміки основних фінансових показників за даними фінансових звітів підприємства за 2014-2018 роки. Баланси та звіти про фінансовий результат

господарської діяльності ТОВ «Промтек» за 2014-2018 роки представлені в додатках А, Б, В, Г і Д відповідно. Оцінку та аналіз основних показників було здійснено методом горизонтального аналізу.

Динаміку показників доходів, витрат та фінансових результатів досліджуваного підприємства наведено у табл. 1.1. Як видно з таблиці, за 5 років чистий дохід від реалізації продукції зріс більше, ніж вдвічі. Найбільший приріст припав на період 2014 рік, абсолютне відхилення між початком 2014 та початком 2015 року склало 5951,6 тис. грн., тобто чистий прибуток зріс на 81%. З кінця 2015 по кінець 2016 рік чистий дохід реалізації продукції зріс на третину, проте собівартість реалізованої продукції – майже на половину, тому валовий прибуток скоротився на чверть.

Протягом 2016 р. зростали як доходи, так і витрати, це обумовлено тим, що темпи інфляції в країні, порівняно з 2015 р., уповільнився і підприємство отримало можливість збільшити обсяги реалізації. За рахунок цих дій ТОВ «Промтек» збільшило свій фінансовий результат 2990%, покривши таким чином минулорічний збиток. У 2017р. чистий дохід від реалізації продукції і собівартість реалізованої продукції скоротилися на 8% і 9% відповідно, проте зростання інших операційних доходів та інших доходів обумовило зростання чистого прибутку на 1898%.

Протягом 2018 року прибуток підприємства скоротився майже удвічі, хоча чистий дохід від реалізації продукції зріс на 8%, порівняно із попереднім роком. Це обумовлено зростанням усіх витрат за останній рік досліджуваного періоду.

Зниження показників ділової активності, який демонструє ефективність управління запасами в компанії, свідчить що політика управління запасами є неефективною. З 2014 по 2018 рік коефіцієнт оборотності запасів знизився на майже на у 20 разів (табл. 1.1.2).

Таблиця 1.1.1

Динаміка фінансових результатів ТОВ «Промтек» у 2014-2018 роки, тис. грн.

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення				Відносне відхилення			
						2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7356,8	13308,4	17847,9	16433,3	17666,8	5951,6	4539,5	-1414,6	1233,5	81%	34%	-8%	8%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	6160,1	11258,4	16328,9	14853,1	15894,2	5098,3	5070,5	-1475,8	1041,1	83%	45%	-9%	7%
Валовий: прибуток	1196,7	2050	1519	1580,2	1772,6	853,3	-531	61,2	192,4	71%	-26%	4%	12%
Інші операційні доходи	17,4	150,8	284,7	362,8	538	133,4	133,9	78,1	175,2	767%	89%	27%	48%
Інші операційні витрати	1075,1	575,5	801,7	945,7	1478,3	-499,6	226,2	144	532,6	-46%	39%	18%	56%
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	-1057,7	-424,7	-517	-582,9	-940,3	633	-92,3	-65,9	-357,4	-60%	22%	13%	61%
Інші доходи	19,5	3,1	12,2	22	34	-16,4	9,1	9,8	12	-84%	294%	80%	55%
Інші витрати	1,2	2391,1	989,5	525,7	635,1	2389,9	-1401,6	-463,8	109,4	199158%	-59%	-47%	21%
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	157,3	-762,7	24,7	493,6	231,2	-920	787,4	468,9	-262,4	-585%	-103%	1898%	-53%
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	-0,5	0	0	0	-0,5	0,5	0	0	-	-100%	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	157,3	-763,2	24,7	493,6	231,2	-920,5	787,9	468,9	-262,4	-585%	3090%	1898%	-53%

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.А,Б,В,Г,Д]

Значення коефіцієнта обороту дебіторської заборгованості демонструє скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед компанією. Для посередників, оптових та роздрібних торговців нормативним вважається значення в діапазоні від 8 до 12 пунктів. У табл. 1.2 видно, що протягом перших 4 років цей показник не доходив до норми, але у 2018 році ТОВ «Промтек» відкоригувало свою політику управління дебіторською заборгованістю і тепер цей показник становить 10,268 пунктів.

Таблиця 1.1.2

**Динаміка показників ділової активності
ТОВ «Промтек», 2014-2018 роки**

Показник	Період					Абсолютне відхилення				Відн. відхил.
	2014	2015	2016	2017	2018	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2014
Коефіцієнт оборотності запасів	98,75	18,96	9,03	5,72	8,81	-79,79	-9,92	-3,31	-85,52	-91%
Оборот дебіторської заборгованості	3,18	3,93	6,60	6,98	10,27	0,75	2,67	0,38	-6,23	223%
Оборот кредиторської заборгованості	4,14	3,18	2,56	2,24	3,41	-0,96	-0,62	-0,32	-3,20	-18%

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.А,Б,В,Г,Д]

Показник обороту кредиторської заборгованості протягом всього досліджуваного періоду є досить низьким. І у 2018 р. становив 3,414 обороти - скільки разів компанія погасила свої зобов'язання перед постачальниками, підрядниками тощо протягом періоду дослідження. Низька оборотність кредиторської заборгованості може мати негативні середньострокові наслідки, адже якщо затримка оплати відбувається постійно, то постачальники та підрядники будуть включати цей ризик в ціну свого товару, що збільшить

витрати підприємства.

У табл. 1.1.3 було розраховано показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Промтек» за 2014-2018 роки.

Таблиця 1.1.3

**Динаміка показників ліквідності та платоспроможності
ТОВ «Промтек», 2014-2018 роки**

Показник	Період					Абсолютне відхилення				Відн. відхил.
	На 31.12. 2014	На 31.12. 2015	На 31.12. 2016	На 31.12. 2017	На 31.12. 2018	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2014
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,22	0,04	0,12	0,04	0,21	-0,18	0,08	-0,08	0,17	-5%
Коефіцієнт покриття	0,85	0,79	0,86	0,90	0,91	-0,05	0,07	0,04	0,01	8%
Коефіцієнт ліквідної плато-спроможності	0,22	0,04	0,12	0,04	0,21	-0,18	0,08	-0,08	0,17	-5%
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,85	0,79	0,86	0,90	0,91	-0,05	0,07	0,04	0,01	8%

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.А,Б,В,Г,Д]

Таким чином майже протягом всього досліджуваного період підприємство ТОВ «Промтек» не змогло б вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настав би незабаром. 2016 року ситуація змінилася і значення коефіцієнта склало 0,12, що є нормативним значенням для коефіцієнта абсолютної ліквідності, але в 2018 році показник вийшов за діапазон норми (0,1-0,2) і становив 0,22. Такі коливання свідчать про недостатньо ефективну стратегію управління фінансовими ресурсами. Для стабілізації цього показника компанія може залучити позикові кошти, реалізувати частину зайвих активів для збільшення суми найбільш ліквідних активів. Протягом 2014-2018 років компанія не могла вчасно відповідати за своїми поточними зобов'язаннями. На кінець останнього досліджуваного року

в компанії залишилося лише 0,91 гривень на кожен гривню поточних зобов'язань, показник наближається до 1, тому його можна вважати задовільним.

У табл.1.1.4 зображено показники фінансової стійкості. Отримані значення свідчать про низький рівень фінансової стійкості підприємства. Значення коефіцієнта фінансової автономії говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів.

Таблиця 1.1.4

**Динаміка показників фінансової стійкості
ТОВ «Промтек», 2014-2018 роки**

Показник	Період					Абсолютне відхилення				Відн. відхил.
	На 31.12. 2014	На 31.12. 2015	На 31.12. 2016	На 31.12. 2017	На 31.12. 2018	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	
Коефіцієнт фінансової автономії	-0,71	-0,16	-0,25	-0,15	-0,10	0,55	-0,09	0,10	0,05	-86%
Коефіцієнт покриття боргу	-0,14	-0,20	-0,13	-0,09	-0,08	-0,06	0,07	0,04	0,01	-42%
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0%

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.А,Б,В,Г,Д]

Збільшення у 2017 році коефіцієнта фінансової автономії на 0,1 та на 0,05 у 2018 свідчить про зростання фінансової незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Але показники все ще залишаються від'ємними, тому існує певний ризик втрати платоспроможності (за умови, що доступ до короткострокових зобов'язань буде обмеженим). Підприємство не здатне залишатися платоспроможним у довгостроковій перспективі, адже в нього відсутні довгострокові зобов'язання. Коефіцієнт довгострокових

зобов'язань ТОВ «Промтек» залишається нульовим протягом усього досліджуваного періоду, адже підприємство так жодного разу і не взяло довгострокову позику.

Показник покриття боргу є індикатором фінансової стійкості, який також вказує на здатність компанії проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. Показник є оберненим до показника фінансової автономії. Він розраховується як співвідношення пасивів до власного капіталу. Значення показника говорить про те, скільки фінансових ресурсів використовує компанія на кожную гривню власного капіталу. Нормативне значення показника фін стійкості повинно становити менше 3,33, але ми не можемо об'єктивно його оцінити, адже власний капітал у нас є від'ємний через непокритий збиток, який ТОВ «Промтек» ніяк не може покрити.

У табл. 1.1.5 зображено показники рентабельності ТОВ «Промтек» за 2014-2018 роки.

Таблиця 1.1.5

**Динаміка показників рентабельності
ТОВ «Промтек», 2014-2018 роки**

Показник	Період					Абсолютне відхилення				Відносне відхилення
	2014	2015	2016	2017	2018	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2014
Коефіцієнт рентабельності активів	6,47	-0,26	3,33	2,78	4,13	-6,73	3,59	-0,55	1,35	-36%
Коефіцієнт рентабельності продукції	1,19	-0,07	1,09	1,11	1,11	-1,26	1,16	0,01	0,01	-7%
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,02	-0,06	0,00	0,03	0,01	-0,08	0,06	0,03	-0,02	-39%

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Промтек»

Протягом періоду дослідження рентабельність активів майже весь час

спадала. Чим вищий показник, тим більш ефективним є весь процес управління, адже показник рентабельності активів формується під впливом всієї діяльності компанії, але в 2014 р. ТОВ «Промтек» отримала 6,47 копійок чистого прибутку на кожную вкладену гривню активів, а в 2018 р. - вже 4,13 копійок. Ми знову споглядаємо результат неефективного управління фінансами підприємства. Показник коефіцієнту рентабельності власного капіталу не має адекватної економічної інтерпретації, адже від'ємне значення означає, що власного капіталу немає, тому його не можна розрахувати.

Отже, показники ділової активності низькі і нестабільні, що свідчить про неефективне управління запасами підприємства, кредиторської та дебіторською заборгованістю. ТОВ «Промтек» наразі є платоспроможним, але якщо настануть непередбачувані обставини, що призведуть до додаткових витрат, підприємство не змогло б вчасно з ними розплатитися. Підприємство не здатне залишатися платоспроможним у довгостроковій перспективі, адже в нього відсутні довгострокові зобов'язання. За рахунок зростання інших операційних доходів та інших доходів чистий прибуток підприємства зріс в декілька десятків разів, отже підприємство є рентабельним Загалом, діяльність компанії була недостатньо ефективною за 2014-2018 роки.

1.2. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек»

За кордоном ТОВ «Промтек» функціонує в основному в таких регіонах: ОАЕ, Саудівська Аравія, Китай, Індія, Індонезія, Малайзія, Пд. Корея, Німеччина, Чехія, Єгипет тощо. Найбільшими партнерами є: «PT DUA KUDA» Індонезія, «SURIACHEM SDN BHD» Малайзія, «Matrix Oleochem Sdn Bhd» Малайзія, «SinoChem» Китай, «Acidchem» Малайзія, «Galaxy» Індія, Єгипет, «Enespol» Німеччина, Чехія тощо. Але через те, що ТОВ «Промтек» є представником в Україні міжнародної компанії «АМС» ОАЕ, то з нею вона співпрацює найбільше.

На підприємстві працює 4 менеджери ЗЕД., до основних обов'язків яких відносяться:

- Визначати оптимальну стратегію ЗЕД підприємства
- Проводити аналіз і розрахунок основних економічних показників ЗЕД підприємства
- На основі аналізу та дослідження зовнішніх ринків обґрунтовувати шляхи реалізації стійких конкурентних переваг суб'єкта ЗЕД.
- Аналізувати, планує та прогнозує обсяги реалізації експортної продукції.
- Аналізувати ефективність зовнішньоекономічних зв'язків.
- Здійснювати маркетингові дослідження зовнішнього ринку з метою визначення потенційних споживачів.
- Забезпечувати правочинність діяльності, відстежуючи зміни вітчизняного та міжнародного законодавства.
- Організовувати роботу з вивчення цін на ринку та визначення форм співвідношень і готує матеріали для укладання контрактів з іноземними фірмами, організовує реєстрацію зовнішньоекономічних договорів (контрактів) в органах реєстрації
- Забезпечувати одержання ліцензій у випадках, передбачених чинним

законодавством.

- Забезпечувати декларування і своєчасне митне оформлення експортно-вантажів підприємства.
- Вести облік виконання всіх зовнішньоекономічних договорів з експорту продукції підприємства та товарів за бартерними контрактами.

У таблиці 1.2.1 зображено динаміку експорту ТОВ «Промтек».

Загальний обсяг експорту товарів

Таблиця 1.2.1

**Динаміка основних показників експорту ТОВ «Промтек»
протягом 2014-2018 роки, тис.грн.**

іПоказники	Роки					Темп росту, %			
	2014	2015	2016	2017	2018	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	500,2	502,7	507,9	511,8	514,9	100,5	101,0	100,8	100,6
Собівартість реалізованої продукції (експорт), тис. грн.	200,0	204,0	209,0	205,0	200,0	102,0	102,5	98,1	97,6
Валовий прибуток від експортної діяльності, тис.грн.	300,2	298,7	298,9	306,8	314,9	99,5	100,1	102,6	102,6
Витрати пов'язані з експортом, тис.грн.	179,0	181,0	185,0	191,0	199,0	101,1	102,2	103,2	104,1
Фінансовий результат від експортної діяльності, тис.грн.	121,2	117,7	113,9	115,8	115,9	97,11	96,7	101,6	100,0
Чистий прибуток від експортної діяльності, тис.грн.	99,4	96,5	93,4	94,9	95,0	97,11	96,7	101,6	100,0

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.Е]

ТОВ «Промтек» зростає протягом усього досліджуваного періоду, проте темп приросту зовсім незначний и не досягає більше 1% кожного року.

Усі інші показники також мають також позитивну тенденцію, але вони так

само мають незначний темп приросту.

В табл.1.2.2 представлено географічну структуру експорту ТОВ «Промтек» протягом 2014-2018 роки.

Таблиця 1.2.2

**Динаміка показників географічної структура експорту
ТОВ «Промтек», 2014-2018 рр., тис.грн.**

Країна	Роки					Абсолютна зміна				Темп приросту, %
	2014	2015	2016	2017	2018	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	
ОАЕ	101,99	102,50	105,56	107,30	110,20	0,51	3,06	1,74	2,90	8,1%
Оман	96,73	97,22	100,10	102,34	99,95	0,49	2,88	2,24	-2,39	3,3%
Китай	86,02	86,45	86,75	84,89	85,41	0,43	0,30	-1,86	0,52	-0,7%
Єгипет	85,12	85,55	79,31	80,12	79,99	0,43	-6,24	0,81	-0,13	-6,0%
Саудівська Аравія	35,69	35,87	37,02	40,50	40,63	0,18	1,15	3,48	0,13	13,8%
Індонезія	29,45	29,60	26,70	27,80	28,25	0,15	-2,90	1,10	0,45	-4,1%
Південна Корея	25,17	25,30	28,91	26,75	27,01	0,13	3,61	-2,16	0,26	7,3%
Інші	40,00	40,20	43,51	42,12	43,20	0,20	3,31	-1,39	1,08	8,0%
Всього	500,18	502,69	507,86	511,82	514,64	2,51	5,17	3,96	2,82	2,9%

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.Е]

До цих країн підприємство експортує різноманітну сільськогосподарську продукцію. Динаміка загального обсягу реалізації є незначною, темп приросту з 2014 до 2018 році склав лише 8,1%. Але з таблиці видно, що підприємства співпрацюють стабільно і є надійними для подальшої співпраці. Найбільшим контрагентом ТОВ «Промтек» за весь досліджуваний

період є Об'єднані Арабські Емірати, за п'ять роки підприємство реалізувало до ОАЕ товару більше ніж на 500 тис. грн.

Як видно з рис.1.2.1, за 2018 р. частка експорту ТОВ «Промтек» до Об'єднаних Арабських Еміратів є найбільшою, вона складає 21%. На другому місці знаходиться Оман, який зайняв п'яту частину експорту досліджуваного підприємства.

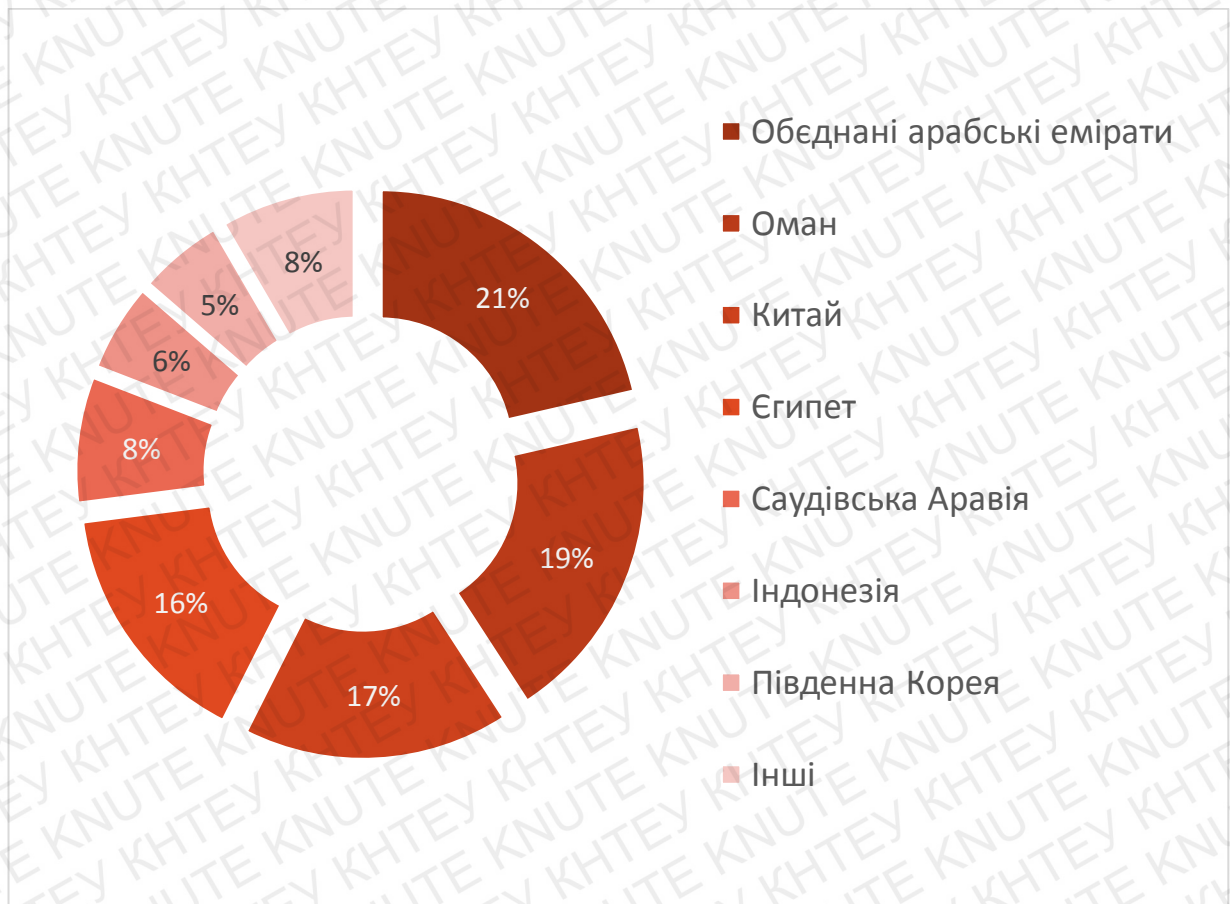

Рис. 1.2.1. Географічна структура експорту ТОВ «Промтек» за 2018р.

Джерело: графік побудовано автором [табл.1.2.1]

В основному ТОВ «Промтек» займається реалізацією сільськогосподарської продукції (табл. 1.2.3). Підприємство постачає на зовнішні ринки 10 товарів рослинного походження: зернові та бобові культури, спеції, насіння, рослинні олії. Найбільше ТОВ «Промтек» експортує українську соняшникову олію, це й не дивно, адже Україна є одним із найбільш виробників соняшnikової олії [4].

Таблиця 1.2.3

Динаміка показників товарної структури експорту

ТОВ «Промтек», 2014-2018 рр., тис.грн.

Товар	Роки					Абсолютна зміна				Темп приросту, %
	2014	2015	2016	2017	2018	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	
Соняшникова олія	72,23	71,75	69,45	71,30	75,12	-0,5	-2,3	1,8	3,8	4%
Коріандр	65	66,15	66,1	66,49	67,06	1,2	-0,1	0,4	0,6	3%
Овес	64,32	65,12	63,45	62,99	62,83	0,8	-1,7	-0,5	-0,2	-2%
Чечевиця	55,4	54,78	61,2	62,80	62,80	-0,6	6,4	1,6	0,0	13%
Ячмінь	48,89	51,17	53,2	48,60	47,99	2,3	2,0	-4,6	-0,6	-2%
Нут	42,08	41,8	44,29	46,00	45,84	-0,3	2,5	1,7	-0,2	9%
Червоне сорго	38,16	39,78	38,96	42,30	42,15	1,6	-0,8	3,3	-0,2	10%
Жовта кукурудза	38,48	38,21	40,07	38,48	38,21	-0,3	1,9	-1,6	-0,3	-1%
Лляна олія	39,5	38,1	35,727	35,85	35,60	-1,4	-2,4	0,1	-0,2	-10%
Насіння гірчиці	36,12	35,83	35,41	37,00	37,30	-0,3	-0,4	1,6	0,3	3%
Всього	500,2	502,7	507,9	511,8	514,9	2,5	5,2	4,0	3,1	3%

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.Ж]

Обсяги експорту соняшникової олії за весь досліджуваний період зросли на 4%. Обсяги експорту чечевиці, червоного сорго та нуту за досліджуваний період також зросли. Найбільшого темпу приросту зазнали обсяги реалізації чечевиці, які за весь досліджуваний період зросли на 13%. Найбільше скоротилися обсяги експорту лляної олії – 10%. Загальна динаміка обсягу реалізації товарів ТОВ «Промтек» є дуже малою, це свідчить про те, що продукція користується попитом, є якісною і помірною за цінами, а робота з імпортерами є стабільною [3].

У 2018р. частки експорту ТОВ «Промтек» соняшникової олії та коріандру лідирують – вони займають по 15% і 13% у загальному обсязі експорту відповідно (рис.1.2.2).

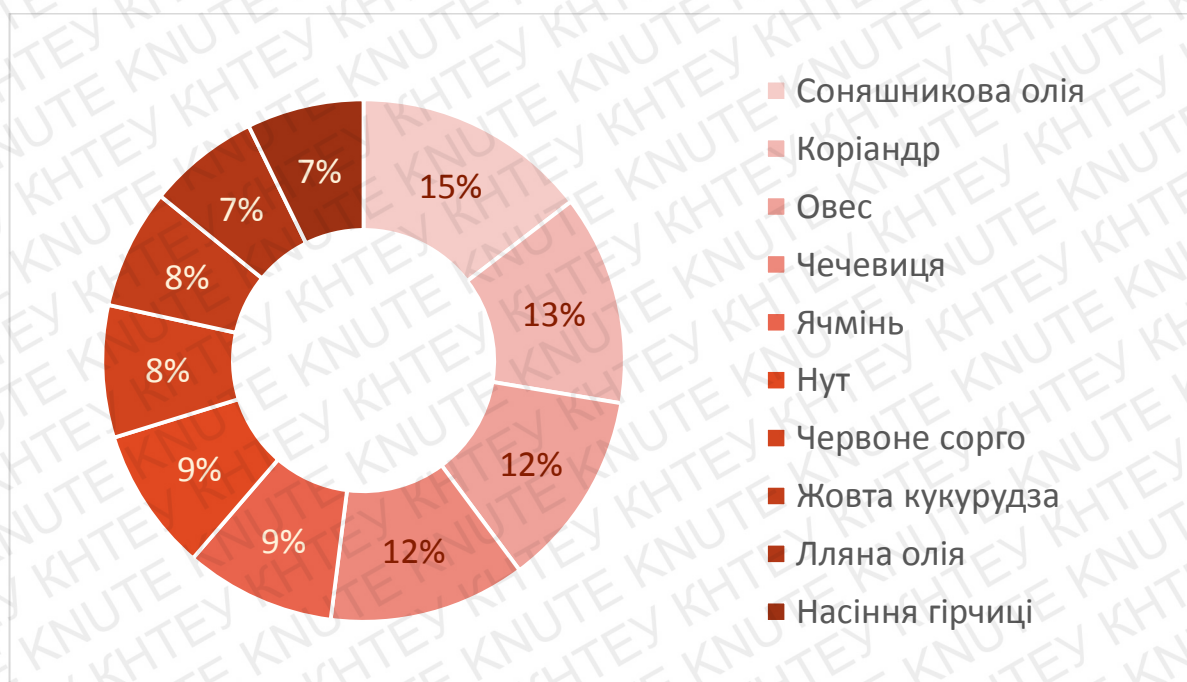

Рис. 1.2.2. Товарна структура експорту ТОВ «Промтек» у 2018р.

Джерело: графік побудовано автором [табл.1.2.2]

Овес та чечевиця займають другу позицію за обсягом експортованої продукції досліджуваним підприємством і складають по 12% кожний. Динаміка ефективності організаційно-економічного механізму експортних операцій ТОВ «Промтек» загалом має позитивну тенденцію (табл.1.2.4).

Таблиця 1.2.4

Динаміка ефективності організаційно-економічного механізму експортних операцій ТОВ «Промтек» за період 2014-2018 рр.

№	Показник	Роки					Абсолютне відхилення			
		2014	2015	2016	2017	2018	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017
1	Ефект від експортної діяльності:									
1.1.	Чистий прибуток, тис. грн.	99,38	96,51	93,4	94,96	95,04	-2,9	-3,12	1,56	0,08

2	Ефективність експортної діяльності:									
2.1.	Коефіцієнт ефективності експортної операції	1,32	1,31	1,28	1,29	1,29	-0,01	-0,02	0,01	0,01
2.2.	Рентабельність доходу, %	19,87	19,2	18,39	18,55	18,46	-0,7	-0,81	0,16	-0,1
2.3.	Рентабельність витрат, %	26,22	25,07	23,71	23,98	23,82	-1,2	-1,36	0,27	-0,16

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.Е]

Розрахувавши цей показник можна побачити, на скільки ефективно підприємство реалізує свої товари на зовнішньому ринку. Протягом останніх двох років чистий прибуток від експортної діяльності зріс на 2 тис. грн., що вказує на неефективне використання ресурсів підприємства для збільшення грошових надходжень та зменшення витрат. Динаміка коефіцієнту ефективності експортних операцій незначна і коливалась від -2% до 1%.

Тенденція рентабельності доходу та рентабельності витрат має однаково негативний характер та потребує впровадження певних управлінських рішень для підвищення цих показників (рис.1.2.3).

Рис. 1.2.3. Динаміка ефективності організаційно-економічного механізму експортних операцій ТОВ «Промтек» протягом 2014-2018рр.

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.Е]

Отже, ТОВ «Промтек» є визнаним експортером рослинної сільськогосподарської продукції. Підприємства співпрацюють з ТОВ «Промтек» стабільно і є надійними для співпраці у довгостроковій перспективі. Проте фінансові результати експортної діяльності є недостатніми, тому рентабельність доходів і витрат має низхідний характер. Підприємство неефективно використовує грошові надходження, тому не може розширити обсяги збуту.

1.3. Дослідження факторів, що впливають на організаційно-економічний механізм зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек»

Існує безліч факторів, що впливають на організаційно-економічний механізм зовнішньоторговельних операцій підприємства. Часто ці зміну цих факторів та їх вплив неможливо передбачити, що створює ризик неефективності зовнішньоторговельних операцій. Такими чином доцільно оцінити ризики ЗЕД. Основною метою оцінки ризику є прийняття рішення щодо доцільності вкладання коштів і часу в конкретну справу. До загальних причин виникнення ризиків ЗЕД належать постійна нестабільність економічних процесів в країнах світового співтовариства, недостатня кількість інформації про стан економіки країн світу, відсутність чітких цілей ЗЕД підприємства. Поряд із загальними існують конкретні джерела виникнення ризиків в ЗЕД. До них належать:

- фінансові умови ризиків ЗЕД (інфляція та зростання цін, зміна курсу валют, банкрутство покупців, зміни оподаткування, валютні обмеження на експорт, зміна процентної ставки по кредитах тощо);
- економічні фактори, які обумовлюють ризики ЗЕД (економічна нестабільність, зниження рівня доходів населення, нестабільність ринку тощо);
- помилки в управлінні ЗЕД (неправильний вибір партнера, помилки у виборі виконавців ЗЕД, неправильна модель управління ЗЕД, відсутність контролю за ризиками при укладанні контракту);
- політичні фактори ризиків в ЗЕД (зміни в законодавстві, зміни в митному регулюванні та політична нестабільність країн-партнерів ЗЕД, бюрократія тощо);
- фактори ризику, пов'язані з організацією ЗЕД (помилки в розробленні концепцій ЗЕД, зміни в проекті ЗЕД, зрив поставок при здійсненні ЗЕД тощо);

- фактори ризику, що впливають на ушкодження матеріальних цінностей (ушкодження та втрата товарів, виробнича травма виконавців ЗЕД);
- стихійні лиха (повінь, землетрус, пожежа тощо);
- екологічні умови (забруднення навколишнього середовища, недотримання техніки безпеки при здійсненні ЗЕД);
- соціальні чинники ризиків у ЗЕД (помилки неврахування тенденцій: зміни структури населення, національних традицій, морального стану суспільства тощо) [7].

На рис. 1.3.1 зображено алгоритм комплексної оцінки ризиків ЗЕД. На першому етапі необхідно отримати інформацію, яка буде використана в процесі аналізу та оцінки рівня ризиків ЗЕД ТОВ «Промтек», я обрала метод інтерв'ювання.

Рис. 1.3.1. Алгоритм комплексної оцінки ризиків ЗЕД

Джерело: складено автором [1, с.191]

Під час другого та третього етапу доцільно визначити зміст ризиків та

зробити фіксацію ризиків, тобто обмежити кількість існуючих ризиків, використовуючи досвід впровадження аналогічних проектів.

На четвертому етапі слід визначити фактори ризику, етапи роботи при виконанні яких ризик виникає, тобто встановити потенційні сфери ризику, а також необхідно визначити розмір, як окремих ризиків, та і ризику проекту в цілому. Для українських підприємств, що функціонують в умовах нестабільного зовнішнього середовища, концепція оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності не може базуватися на класичних принципах статистичної імовірності, що припускають можливості необмеженого повторення тих самих подій у тих самих подібних умовах. [2]

На п'ятому та шостому етапах визначають сфери впливу ризику, їх силу та обирають можливі варіанти впливу на ризик та інструменти його мінімізації (мінімізація витрат або відшкодування витрат).

На сьомому етапі здійснюється прогнозна оцінка використання обраних інструментів впливу на ризики та оцінка настання ризику у майбутньому.

Для виявлення найвпливовіших ризиків було проведено факторний аналіз динаміки експортної діяльності ТОВ «Промтек» для пошуку і класифікації факторів, що впливають неї.

За даними наведеної таблиці 1.3.1 та діаграми товарної структури експорту (рис. 1.3.1), визначаємо тенденцію розвитку експорту групи товарів за кількістю, ціною та вартістю. З таблиці видно, що протягом досліджуваного періоду, обсяг експорту по кожній товарній одиниці майже не змінювався. Тобто динаміка змін товарної структури незначна.

При аналізі динаміки експорту з'ясовуються зміни вартості й обсягу експорту товарів у незмінних цінах і цін на закуплені товари у звітному році в порівнянні з попереднім або більше раннім роком і зміни, що пройшли за цей час у кількісній і вартісній структурі експорту. Із цією метою обчислюються індекси вартості експорту, фізичного обсягу й цін.

Таблиця 1.3.1

Динаміка основних показників експорту ТОВ «Промтек» протягом 2016 – 2018 роки

Назва товару	2016			2017			2018		
	Кількість, кг	Ціна, грн.	Вартість, тис. грн.	Кількість, кг	Ціна, грн.	Вартість, тис. грн.	Кількість, кг	Ціна, грн.	Вартість, тис. грн.
Соняшникова олія	3200,00	20,00	69,45	3150,00	22,63	71,30	3150,00	23,85	75,12
Коріандр	2015,00	32,80	66,10	2160,00	30,78	66,49	2125,00	31,56	67,06
Овес	1250,00	50,76	63,45	1255,00	50,80	62,99	1180,00	51,00	62,83
Чечевиця	900,00	68,00	61,20	1005,00	62,49	62,80	1050,00	59,81	62,80
Ячмінь	1200,00	45,08	53,20	1355,00	35,87	48,60	1300,00	36,92	47,99
Нут	1305,00	33,94	44,29	1205,50	38,16	46,00	1200,00	38,20	45,84
Червоне сорго	1450,00	26,87	38,96	1353,20	31,26	42,30	1380,00	30,54	42,15
Жовта кукурудза	1400,00	28,62	40,07	1400,00	27,49	38,48	1480,00	25,82	38,21
Лляна олія	1355,00	26,37	35,73	1325,00	27,06	35,85	1345,00	26,47	35,60
Насіння гірчиці	1255,00	28,22	35,41	1025,00	36,10	37,00	1045,00	35,70	37,30
Всього			507,86			511,82			514,90

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.Ж]

Індекс вартості показує як (у скільки раз) змінилися обсяги діяльності цього року в порівнянні з базисним і розраховується за наступною формулою 1.3.1:

$$I_{\text{варт}} = \frac{\sum p_1 \cdot q_1}{\sum p_0 \cdot q_0}, \text{ де} \quad (1.3.1)$$

де p_1 - ціна наступного року,

p_0 - базисна ціна,

q_1 - кількість наступного року

q_0 - базисна кількість

Індекс цін показує в скільки раз змінилися обсяги діяльності підприємства у звітному періоді в порівнянні з базисним за рахунок зміни цін і обчислюються за формулою 1.3.2:

$$I_{\text{цін}} = \frac{\sum p_1 \cdot q_1}{\sum p_0 \cdot q_1}, \text{ де} \quad (1.3.2)$$

Індекс фізичного обсягу показує в скільки раз змінилися обсяги діяльності цього року в порівнянні з базисним, під впливом фактору фізичного обсягу і обчислюється за формулою 1.3.3:

$$I_{\text{фіз.обс.}} = \frac{\sum p_1 \cdot q_0}{\sum p_0 \cdot q_0}, \text{ де} \quad (1.3.3)$$

Ці індекси покажуть, якою мірою й де змінилися вартість і фізичний обсяг експорту. Обчислюємо індекси по періодам 2017/2016 роки., та 2018/2017 роки.

Індекси вартості:

$$I_{\text{варт. 2017/2016}} = \frac{\sum p_1 \cdot q_1}{\sum p_0 \cdot q_0} = \frac{511,82}{507,86} = 1,008$$

$$I_{\text{варт. 2018/2019}} = \frac{\sum p_1 \cdot q_1}{\sum p_0 \cdot q_0} = \frac{514,86}{511,82} = 1,006$$

Індекси ціни:

$$I_{\text{цін } 2017/2016} = \frac{\sum p_1 \cdot q_1}{\sum p_0 \cdot q_1} = \frac{511,82}{508,18} = 1,007$$

$$I_{\text{цін } 2018/2017} = \frac{\sum p_1 \cdot q_1}{\sum p_0 \cdot q_1} = \frac{514,90}{512,63} = 1,004$$

Індекс фізичного обсягу:

$$I_{\text{фіз.обс. } 2017/2016} = \frac{\sum p_1 \cdot q_0}{\sum p_0 \cdot q_0} = \frac{508,18}{507,86} = 1,001$$

$$I_{\text{фіз.обс. } 2018/2017} = \frac{\sum p_1 \cdot q_0}{\sum p_0 \cdot q_0} = \frac{512,63}{511,82} = 1,002$$

Відхилення індексів незначне, але присутнє. (рис. 1.3.2). З діаграми індексів вартості, фізичного обсягу та ціни. видно, що фактор фізичного обсягу є найменш впливовим. Найбільш впливовим є фактор ціни, отже і ризики, пов'язані з ціною, є найбільш небезпечними. Індекс вартості та індекс ціни за досліджуваний період знизились, на відміну від індексу фізичного обсягу. Відхилення індексів вартості становить 0,002, відхилення індексів цін та індексів фізичного обсягу – склало 0,003 та 0,001 відповідно.

Рис.1.3.2. Індексів вартості, фізичного обсягу та ціни

Джерело: створено автором за даними [табл. 1.3.1]

Визначення впливу факторів на експортну діяльність ТОВ «Промтек» наведено в табл. 1.3.2. Порівняння цих сум дозволяє визначити, як позначилася зміна цін на величині вартості експорту товарів. Обсяг експорту за рахунок зміни фізичного обсягу товарів за період 2016-2017 роки збільшились на 8%, а за період 2017–2018 роки – на 26%. Ціна на товар за період 2016-2017 роки збільшились на 92%, а за період 2017–2018 роки – на 74%, внаслідок чого збільшилась вартість експорту.

Таблиця 1.3.2

**Визначення впливу факторів на експортну діяльність
ТОВ «Промтек» протягом 2016-2018 роки**

№ з/п	Показник	Період		Абсолютне відхилення
		2017/2016	2018/2017	
1	Загальна зміна експорту			
	всього	3,96	3,08	-0,88
	у тому числі			
1.1.	за рахунок фізичного обсягу	0,33	0,81	0,48
	у відсотках від загальної зміни	8%	26%	18%
1.2.	за рахунок зміни цін	3,64	2,28	-1,36
	у відсотках від загальної зміни	92%	74%	-18%

Джерело: розраховано автором за даними [табл. 1.3.1]

Таким чином найбільш впливовим фактором для зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек» протягом 2016–2018 років були ціни на товар на внутрішньому ринку, який обумовлював загальну зміну зовнішньоекономічної діяльності. Усі контракти підприємство укладає у доларах США, а зважаючи на нестабільний курс української гривні, даний ризик є дуже небезпечним.

На рис. 1.3.3 зображено динаміку курсу гривні відносно долара США та чистий дохід від реалізації продукції.

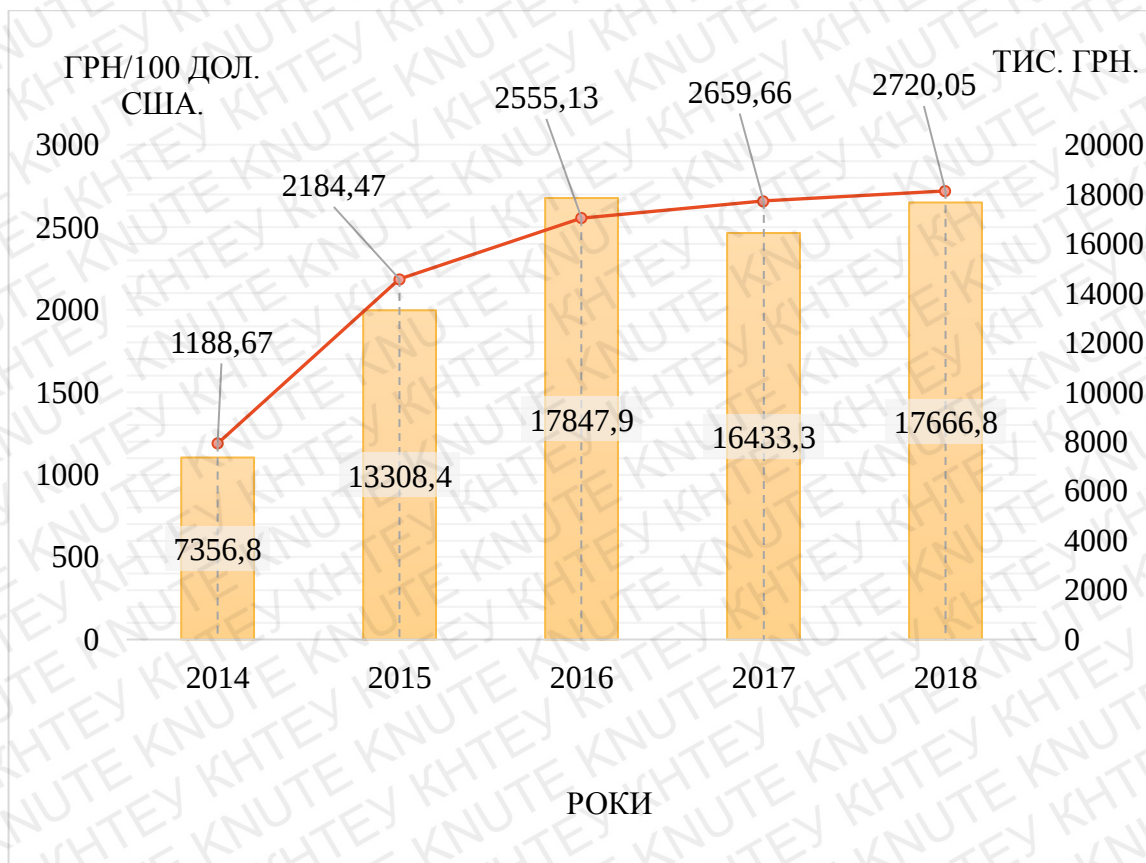

Рис. 1.3.3. Динаміка курсу гривні до дол. США та чистого доходу від реалізації товарів, 2014-2018 роки

Джерело: створено автором за даними [Дод.А,Б,В,Г,Д], [5]

Валютний ризик є для ТОВ «Промтек» одним найбільш впливовіших, адже підприємство не користується хеджуванням свої зовнішньо-торговельних контрактів. Валютний ризик угод – імовірність наявних валютних збитків по конкретних операціях в іноземній валюті. Такий ризик виникає через невизначеність вартості угоди в іноземній валюті щодо національної валюти у майбутньому. Цей вид ризику існує як при укладенні торгових контрактів, так і при одержанні чи наданні кредитів. Він складається з можливості зміни величини надходжень чи платежів при перерахуванні у національній валюті. Проте даний ризик може дати не тільки від’ємний результат, адже за певних обставин існує можливість отримати результат, що перевищить очікуваний прибуток [8].

Хоча індекс цін на сільськогосподарську продукцію зростає впродовж 2014-2018 роки(рис.1.3.4). Таким чином закупати продукцію для експорту

стало дорожче.

Рис. 1.3.4. Динаміка індексу цін рослинної с/г продукції та індекс інфляції, 2014-2018 роки

Джерело: складено автором за даними [5]

Також, відштовхуючись від доступної інформації, наданої керівником ТОВ «Промтек» в усній формі, підприємство частіше за все зіштовхується з наступними проблемами:

- Транспортний ризик: пошкодження товару під час його транспортування.
- Банківський ризик: затримка банківських переказів банком-посередником у зв'язку з політичною ситуацією, особливо з анексією Криму. Багато платежів, що йдуть в Україну в доларах США через американські банки-кореспонденти, потрапляють на перевірку і банки вимагають додаткових підтверджень з боку платника. Вони можуть вимагати будь-яку інформацію щодо платежу і учасників угоди, щоб переконатися, що одержувач і товар не мають відношення до Криму.

- Підприємницький ризик: ризик невчасного постачання товарів від українських виробників для експорту.
- Юридичні ризики: ризики, що виникають у результаті зміни законодавчих актів, враховуючи те, що наша Україна зараз знаходиться у часи змін через недавню зміну політичної влади.

Отже, під час дослідження факторів зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек» та визначення їх впливу на організаційно-економічний механізм зовнішньоторговельних операцій, ми дійшли висновку, що будь-який фактор створює ризики. Тому було розроблено алгоритм комплексної оцінки ризиків ЗЕД та проведено факторний аналіз експортної діяльності підприємства. Завдяки цьому ми визначили, що найвпливовішим фактором є фактор ціни та найнебезпечнішими ризиками є валютний ризик, транспортний ризик, банківський ризик, підприємницький ризик, юридичні ризики.

Висновки до розділу 1

ТОВ «Промтек» є представником в Україні міжнародної компанії «АМС» ОАЕ та функціонує на ринках України та СНГ вже більше 17 років. Підприємство займається експортом сільськогосподарської продукції.

За 2014-2018 роки діяльність компанії була недостатньо ефективною. Компанія має низький рівень фінансової стійкості підприємства, а також в нього відсутні довгострокова заборгованість, а отже існує ризик збанкрутуватись, якщо за якихось непередбачуваних обставин не буде доступу до короткострокових кредитів і підприємство не зможе покрити свої збитки. Проте не дивлячись на негативні показники фінансової активності, за рахунок зростання інших операційних доходів та інших доходів чистий прибуток підприємства за досліджуваний період зріс в декілька десятків разів, отже підприємство є рентабельним.

ТОВ «Промтек» є визнаним експортером зернових культур та рослинних олій, що функціонує в основному в таких регіонах: ОАЕ, Саудівська Аравія, Китай, Індія, Індонезія, Малайзія, Південна Корея, Німеччина, Чехія, Єгипет тощо. Підприємства співпрацюють з ТОВ «Промтек» стабільно і є надійними для співпраці у довгостроковій перспективі.

Під час дослідження експортної діяльності ТОВ «Промтек», було виявлено, що підприємство неефективно використовує свої ресурси для збільшення грошових надходжень та зменшення витрат. Динаміка коефіцієнту ефективності експортних операцій незначна і коливалась від -2% до 1%. Тенденція рентабельності доходу та рентабельності витрат має негативний характер та потребує впровадження певних управлінських рішень для підвищення цих показників.

Під час оцінки факторів, що впливають на організаційно-економічний механізм зовнішньоторговельних операцій підприємства, ми дійшли висновку, що непередбачуваність зміни будь-якого фактору створює ризики

додаткових витрат під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

На основі аналізу наукових підходів було розроблено алгоритм комплексної оцінки ризиків ЗЕД, який складається з наступних 7 етапів..

1. Отримання інформації
2. Встановлення контексту ризику
3. Фіксація ризиків
4. Вибір алгоритмів оцінки
5. Визначення області ризику
6. Вибір впливу на ризик : методи і стратегія
7. Здійснення прогнозу на майбутнє

Для дослідження факторів і виявлення ризиків, що впливають на зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Промтек», було проведено факторний аналіз. При аналізі динаміки експорту було розраховано індекси вартості експорту, фізичного обсягу й цін. За допомогою розрахунків було виявлено, що фактор ціни є найбільш впливовим на зміни обсягів діяльності підприємства.

Скористувавшись алгоритм комплексної оцінки ризиків ЗЕД та результатами факторного аналізу, було визначено, що у своїй зовнішньоекономічній діяльності, ТОВ «Промтек» найчастіше зіштовхується з наступними ризиками: валютний ризик, транспортний ризик, банківський ризик, підприємницький ризик, юридичні ризики. Усі контракти підприємство укладає у доларах США, а зважаючи на нестабільний курс української гривні, валютний ризик є для ТОВ «Промтек» одним найбільш впливовіших та дуже небезпечним.

РОЗДІЛ 2. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ «ПРОМТЕК»

2.1. Оцінка ризиковості зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек»

Для оптимізації зовнішньоторговельних операцій підприємства необхідно брати до уваги не тільки заплановані витрати, але й враховувати можливість виникнення непередбачуваних обставин, які створюють ризик певних фінансових втрат. Для ефективного використання інструментів управління зовнішньоекономічної діяльності, потрібно знати, до яких саме цілей і проблем підприємство їх буде застосовувати. Отже, у табл. 2.1.1 автором було відібрано наступні 5 ризиків, які є найбільш небезпечними для безризикового здійснення експортних операцій ТОВ «Промтек».

Таблиця 2.1.1

Види ризики ЗТО ТОВ «Промтек» та їх характеристика

Вид ризику	Характеристика
Транспортний ризик	Ризик пошкодження вантажу в процесі транспортування
Валютний ризик	Ризик зміни валютного курсу
Банківський ризик	Ризик затримання платежу банком-посередником
Підприємницький ризик	Ризик невчасного постачання товару
Юридичні ризики	Ризики, що виникають у результаті зміни законодавчих актів

Джерело: складено автором

В основному ТОВ «Промтек» займається експортом товарів і постачання товару найчастіше здійснюється на умовах Інкотермс-2010 CIF. За таких умов, якщо ТОВ «Промтек» експортер, то підприємство зобов'язане

оплатити витрати і фрахт, необхідні для доставки товару в зазначений порт призначення. За умовами терміну CIF на продавця покладається обов'язок по митному очищенню товару для експорту, але на досліджуваному підприємстві працюють професіонали і з одними й тими ж товарами, тому ризик неправильного митного оформлення мінімальний, тому не будемо брати його до уваги. У ТОВ «Промтек» немає ризик-менеджера, тому на підприємстві ніяк не прораховують імовірність настання тієї чи іншої ризикової ситуації.

Тому завдяки методу аналізу існуючої інформації після інтерв'ювання керівника ТОВ «Промтек» на основі її професійної суб'єктивної думки, заснованої на досвіді роботи у компанії, мною було складено таблицю 2.1.2 з можливими витратами та імовірністю настання ризикової події.

Таблиця 2.1.2

Ризики експорту, їх імовірність та можливі витрати

Показник	Можливі витрати, гр. од.	Імовірність
	Ki	Pi
Ризики, що виникають у результаті зміни законодавчих актів	10	0,1
Ризик пошкодження вантажу в процесі транспортування	25	0,07
Ризик невчасного постачання товару для експорту	30	0,05
Ризик зменшення валютного курсу	30	0,3
Ризик збільшення валютного курсу	0	
Ризик затримання платежу банком-посередником	15	0,48
Σ		1

Джерело: складено автором

Для більш наочного зображення небезпеки кожного ризику, мною було складено карту ризиків досліджуваного підприємства (рис.2.1.1). На карті ризиків розташовано 5 основних ризиків, які турбують підприємство найбільше. На осі абсцис зображено бал розміру збитків при настанні тієї чи іншої ризикової події (від 1 до 5, де 5 – найбільші витрати); на осі ординат зображено імовірність настання ризикової події; кольорами відмічено ступінь небезпеки. Отже, ризик затримання платежу банком-посередником та ризик зміни валютного курсу є найбільш небезпечними та збитковими.

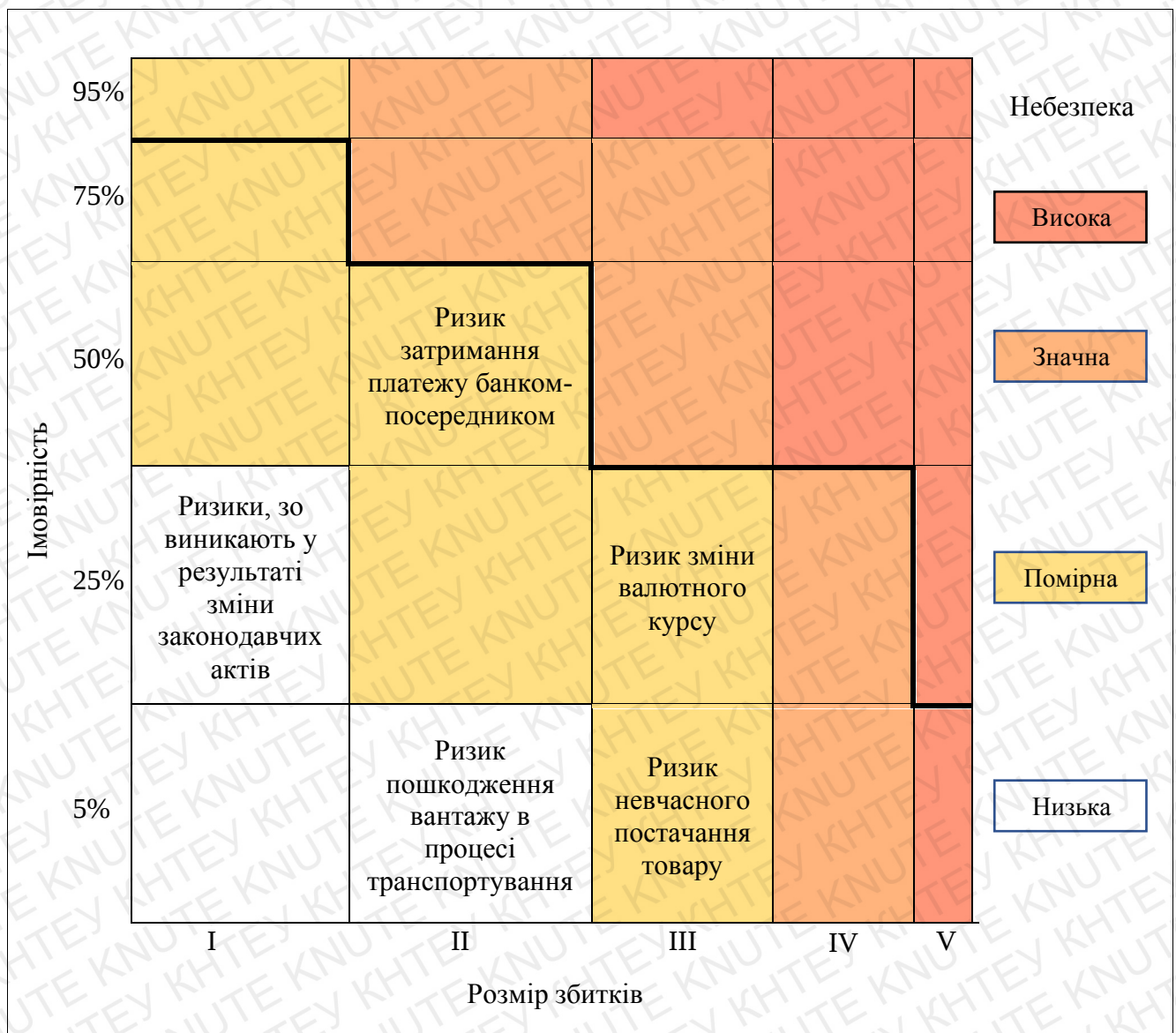

Рис. 2.1.1. Карта ризиків ТОВ «Промтек»

Джерело: розроблено автором за даними [табл.2.1.2], [8]

Математичне очікування показує середні витрати, які може очікувати

підприємство у випадку якщо один з обраних ризиків точно станеться. Звичайно, чим більшим є цей показник, тим більш вигідною є стратегія розвитку підприємства. Середнє значення результату (математичне очікування) за розподілом імовірності розраховується як сума добутків її можливих значень та відповідних імовірностей і має вигляд формули 2.1.1:

$$\hat{K} = \sum K_i \cdot P_i, \text{ де} \quad (2.1.1)$$

K_i - можливі витрати;

P_i – імовірність настання події.

Далі за формулою 2.1.1 розраховуємо математичне очікування у випадку, якщо ТОВ «Промтек» експортер, на основі даних з табл. 2.1.1:

$$\hat{K} = \sum K_i \cdot P_i = 10 \cdot 0,1 + 25 \cdot 0,07 + 30 \cdot 0,05 + 30 \cdot 0,3 + 15 \cdot 0,48 = 20,45$$

Тобто в середньому при здійсненні будь-якої експортної операції на умовах Інкотермс-2010 CIF ТОВ «Промтек» повинні виплатити 20,45 умовну грошову одиницю.

2.2. Пріоритетні напрями удосконалення організації зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек»

Завдання управління зовнішньоекономічною діяльністю ТОВ «Промтек» значно спростяться при наявності ефективного механізму оцінки, контролю і регулювання показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності, постійного моніторингу процесів щодо виходу підприємств на зовнішній ринок, їх удосконалення на основі розробки заходів, які спрямовані на усунення відхилень, виявлених у процесі оцінки і контролю. На основі попередніх досліджень, ми пропонуємо функціональну модель механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства (рис. 2.2.1).

Для зменшення наявних ризиків зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек», підприємству слід запровадити систему управління ризиками. Управління ризиками – це сукупність методів, прийомів і заходів, що дають змогу певною мірою прогнозувати настання ризикових подій та вживати заходів до їхнього зменшення. Управлінням ризиками на великих і середніх підприємствах зазвичай займається ризик-менеджер – людина, яка керує системою управління ризиком та економічними (фінансовими) відносинами, що виникають у процесі цього управління.

ТОВ «Промтек» - мале підприємство і на малих підприємствах виконання обов'язків ризик-менеджера може бути доручено фінансовому менеджеру (працівникові фінансового відділу або бухгалтерії). Основним завданням ризик-менеджменту є вибір, залежно від ситуації, з кількох проектів оптимального, враховуючи при цьому, що чим більший прибуток від проекту, тим вищий ступінь ризику для фірми. Для ефективної реалізації ризик-менеджменту слід розробити програму управління ризиком – документ, що відображає процес розроблення або коригування процедур управління ризиком на підприємстві.

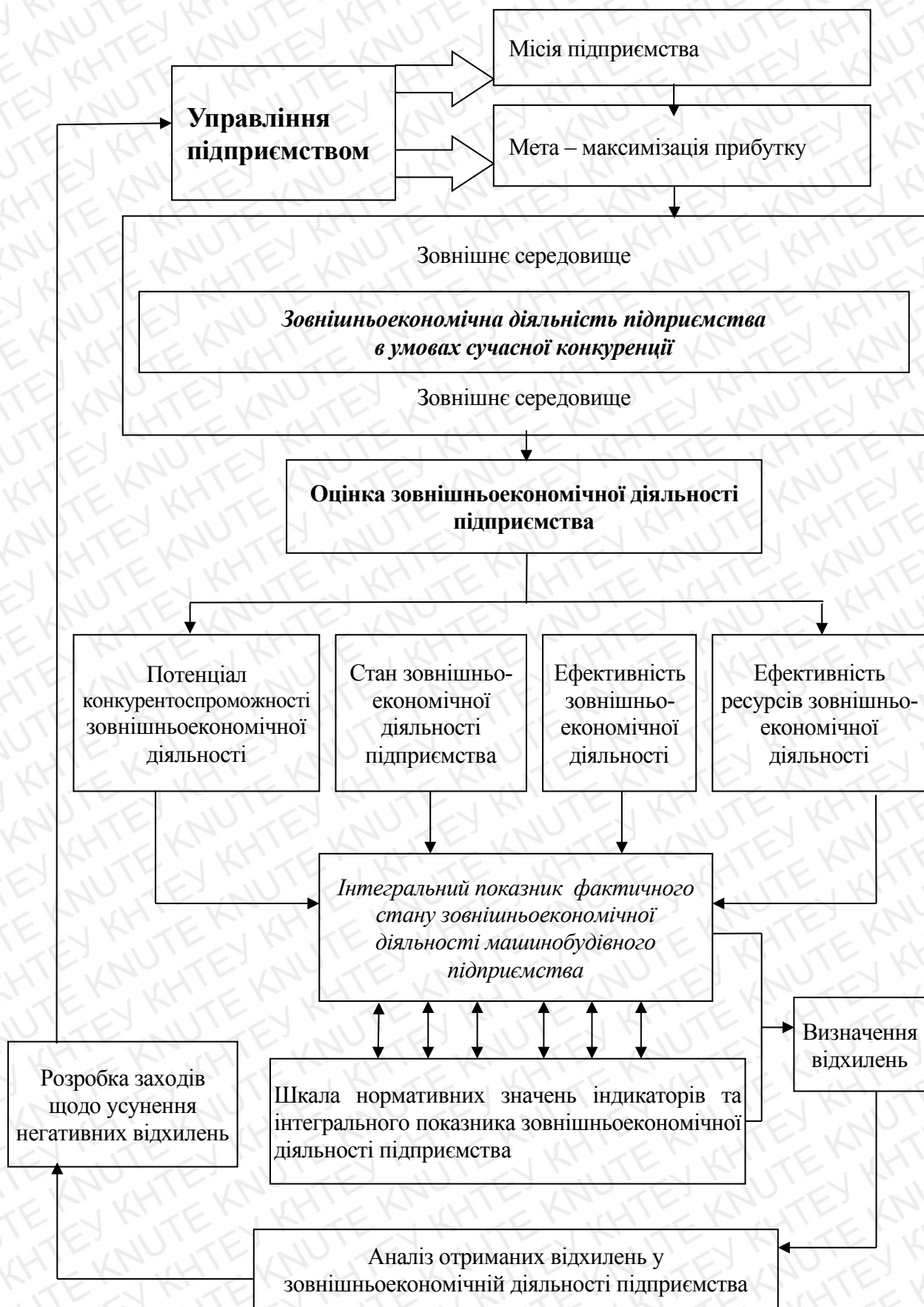

Рис. 2.2.1. Функціональна модель механізму управління ЗЕД ТОВ «Промтек»

Джерело: складено за даними [7]

Якісне управління ризиком підвищує шанси підприємства досягнути успіху в довготерміновій перспективі, значно зменшує небезпеку погіршення фінансового стану.

У процесі управління ризиками повинен також здійснюватися контроль за ходом виконання дій з ризик-менеджменту. Для уникнення або попередження кожного ризику було підбрано наступні інструменти мінімізації ризиків:

- Ризик пошкодження вантажу в процесі транспортування. Перевізник відповідає за правильне розміщення та закріплення вантажів на судні. Для більшої безпеки вантажі можуть перевозитись в опломбованому вигляді. Можливим шляхом відшкодування збитків, які виникають під час доставки вантажів, є одержання компенсації з винної сторони, якою при транспортуванні можуть виявитися компанія — перевізник, експедитор/оператор або фірма, що здійснює операції з вантажем у пунктах його перевалки з одного виду транспорту на іншій. Однак взаємини сторін за договором перевезення експортно-імпорتنих вантажів будуються на основі міжнародних конвенцій і угод, які, як правило, передбачають обмежену відповідальність винної сторони, тобто матеріальне відшкодування збитків не завжди покриває реальний збиток, завданий вантажу. Транспортне страхування в зовнішньоекономічній діяльності забезпечує компенсацію збитків, що виникають у процесі переміщення вантажів унаслідок їхньої загибелі, знищення чи ушкодження в результаті обставин, що не залежать від власника майна. Щоб попередити ризик витрат при транспортних форс-мажорах ТОВ "Промтек" страхує свій вантаж, аби відшкодувати отримані витрати.
- Ризик зміни валютного курсу. Оскільки уникнути ризику під час проведення комерційної діяльності практично неможливо, головною метою є зменшення ступеня ризику та обмеження його певними

рамками. Для попередження негативних наслідків валютного ризику контрагенти з різних країн застосовують, як правило, хеджування. Так як ТОВ «Промтек» зазвичай укладають довгострокові контракти, то для попередження зміни валютного курсу можна користуватися форвардними контрактами.

- Ризик затримання платежу банком-посередником. Уникнення співпраці з контрагентами, які співпрацюють з банками, що можуть затримати платіж, неможливе, адже вони є постійними партнерами ТОВ «Промтек» для співпраці.
- Ризик невчасного постачання товару. Укладання контрактів із постачальником, в якому описані умови часткового чи повного відшкодування витрат при невчасному постачанні товару.
- Ризики, що виникають у результаті зміни законодавчих актів. Жодне підприємство в Україні не може бути повністю застраховане від незручної зміни в законодавстві, що стосуються підприємницької або зовнішньоекономічної діяльності. Для мінімізації витрат від даного ризику, рекомендовано самострахування – метод управління ризиком, що передбачає створення на підприємстві власних резервів для компенсації збитків за неочікуваних ситуацій. Доцільно також постійно слідкувати за новинами, сумлінно виконувати всі зобов'язання перед державою

На жаль, не всі ризики, які зустрічають на підприємницькому шляху досліджуваної компанії можна повністю уникнути або навіть попередити.

Для повного зняття з себе відповідальності за товар та його транспортування, ТОВ «Промтек», як експортер може частково відмовитися від укладання контрактів з будь-якими умовами Інкотермс-2010, окрім EXW. За умовою EXW продавець не відповідає ні за навантаження товару на транспортний засіб, наданий покупцем, ні за сплату митних платежів, ні за митне оформлення товару, що експортується, якщо це не обумовлено

особливим чином. За базису поставки EXW покупець несе всі ризики і всі витрати по переміщенню товару з території продавця до зазначеного місця призначення.

Наразі усі представники бізнесу використовують правила Інкотермс в редакції 2010 року, але торгові терміни Інкотермс-2020 розробляються в Міжнародній торговій палаті комітетом експертів і набудуть чинності 1 січня 2020 року.

Предбачаються деякі зміни в нових базисних умовах поставки продукції, які найбільше впливають на планування заходів мінімізації ризиків ТОВ «Промтек». Видалення терміну EXW з правил Інкотермс: базис поставки EXW в редакції Інкотермс 2010 року суперечить новим Митним кодексом Європейського Союзу, оскільки відповідальність експортера настає після експортного митного оформлення товару для вивозу [6].

Отже, використання EXW з 1 січня 2020 року буде неможливим. Наступними з умов поставки водним транспортом, яким зазвичай і користується ТОВ «Промтек», з мінімальною відповідальністю для експортера іде FOB і CIF. FOB (Free on Board) в Інкотермс 2010 означають, що продавець поставляє товар на борт номінованого покупцем судна в певному сторонами порту відвантаження. Ризики втрати або пошкодження товару переходять до покупця після того, як товар виявляється на борту судна, і передбачається, що з цього моменту покупець несе всі витрати, пов'язані з подальшим транспортуванням. CIF (Cost, Insurance & Freight), відрізняється від FOB тільки тим, що на продавця покладаються зобов'язання по:

- Укладення договору перевезення і оплати пов'язаних з нею витрат;
- Укладення договору страхування вантажу на період перевезення на користь покупця і оплаті відповідних витрат.

Згідно обидві умови поставки ризики пошкодження / втрати товару покупець несе з моменту перетину товаром поручнів судна в порту відвантаження.

2.3. Прогнозування фінансових результатів ТОВ «Промтек» в наслідок реалізації запропонованих заходів

Для визначення ступеня впливу обраних інструментів необхідно провести прогнозування діяльності досліджуваного підприємства, щоб порівняти результати діяльності із запровадженням обраних управлінських рішень та без них. Для прогнозування діяльності ТОВ «Промтек» використаємо метод «ковзаючої середньої». Відповідно до методу «ковзаючої середньої» формулою (2.3.1) для розрахунку прогнозних показників є:

$$y_{t+1} = m_{t-1} + \frac{1}{n} \cdot (y_t - y_{t-1}), \text{ де} \quad (2.3.1)$$

$t + 1$ – прогнозний період;

t – період, що передує прогнозному (рік, місяць тощо);

y_{t+1} – показник, що прогнозується;

m_{t-1} – ковзаюча середня за два періоди до прогнозу;

n – число рівнів згладжування;

y_t – фактичне значення;

y_{t-1} – фактичне значення за два періоди до прогнозу.

Необхідним етапом прогнозування за методами «ковзаючої середньої» є розрахунок середньої відносної похибки за формулою 2.3.2:

$$\varepsilon = \frac{1}{n} * \sum_{i=1}^n \left| \frac{y_{\phi} - y_p}{y_{\phi}} \right| * 100, \text{ де} \quad (2.3.2)$$

n – загальна кількість досліджуваних періодів (років);

y_{ϕ} – фактичне значення;

y_p – фактичне значення за два періоди до прогнозу.

У табл. 2.3.2 зображено прогнозування чистого доходу ТОВ «Промтек». Для розрахунку прогнозу було використано дані за 2014-2018 роки.

Таблиця 2.3.2

Прогнозування чистого доходу ТОВ «Промтек» на 2020-2022 роки

№	Рік	Чистий дохід від реалізації	"Ковзаюча" середня (m)	Середня відносна похибка
1	2014	500		
2	2015	503	503,60	0,18
3	2016	508	507,47	0,09
4	2017	512	511,53	0,05
5	2018	515	517,55	0,51
6	2019	525,95	520,69	1,00
7	2020	521,23	522,10	0,17
8	2021	519,12	520,58	0,28
9	2022	521,40		
Середня відносна похибка				<u>0,46</u>

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.Е]

Дані за 2020-2022 роки були розраховані на основі даних досліджуваного періоду за допомогою методу «ковзаючої середньої». Відповідно до методу «ковзаючої середньої» середня відносна похибка прогнозування чистого доходу становить 0,46.

У таблиці 2.3.3 проведено розрахунок прогнозних даних собівартості реалізованої продукції. Відповідно до методу «ковзаючої середньої» середня відносна похибка прогнозування собівартості реалізованої продукції становить 0,39. Згідно нормативних значень середньої відносної похибки отримані прогнозні дані за методом «ковзаючої середньої» є достовірними.

Таблиця 2.3.3

Прогнозування показника «собівартість реалізованої продукції»**ТОВ «Промтек» на 2020-2022 роки**

№	Рік	Собівартість експорту (y)	"Ковзаюча" середня (m)	Середня відносна похибка
1	2014	379		
2	2015	385	386,00	0,26
3	2016	394	391,67	0,59
4	2017	396	396,33	0,08
5	2018	399	400,08	0,27
6	2019	405,25	402,14	0,77
7	2020	402,17	402,84	0,17
8	2021	401,11	401,92	0,20
9	2022	402,49		
Середня відносна похибка				<u>0,39</u>

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.Е]

У табл. 2.3.4 було розраховано резерви росту ефективності реалізації експортної програми досліджуваного підприємства для прогнозного періоду з урахуванням запровадження моделі прийняття управлінських рішень щодо зменшення рівня ризикованості ЗЕД.

Загальний обсяг експорту продукції із запровадженням моделі прийняття управлінських рішень та врахування усього комплексу заходів щодо зменшення ризикованості зовнішньоторговельних операцій ТОВ «Промтек», зростає на 7,27 тис. грн. у 2020 році, на 12,38 тис. грн у 2021 році та на 15,38 тис. грн. у 2022 році. Показник ефективності експорту, а саме рентабельності виручки, при запровадженні запропонованих управлінських рішень виростає на 0,4 у 2020 році, на 0,71 у 2021 та на 0,86 у 2022, порівняно із результатами без їх запровадження.

Таблиця 2.3.4

**Резерви росту ефективності реалізації експортної програми ТОВ «Промтек» у 2020-2022 роки
(прогноз з урахуванням запровадження моделі прийняття управлінських рішень)**

№	Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Прогноз з урахуванням прийнятих управлінських рішень		
			(попередні дані)	(прогноз)	(прогноз)	(прогноз)	2020	2021	2022
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг) (експорт), тис.грн.	514,90	525,95	521,23	519,12	521,40	528,50	531,50	536,50
2	Загальний обсяг витрат (собівартість та витрати на експорт), тис.грн.	399,00	405,25	402,17	401,11	402,49	405,20	406,10	408,50
3	Ефект від експорту:								
3.1	Фінансовий результат від експортної діяльності, тис.грн.	115,90	120,70	119,07	118,01	118,91	123,30	125,40	128,00
3.2	Чистий прибуток від експортної діяльності, тис.грн.	95,04	98,97	97,63	96,77	97,50	101,11	102,83	104,96
4	Ефективність експорту:								
4.1	Рентабельність виручки, %	18,46	18,82	18,73	18,64	18,70	19,13	19,35	19,56
4.2	Рентабельність витрат, %	23,82	24,42	24,28	24,13	24,23	24,95	25,32	25,69

Джерело: розраховано автором за даними [Дод.Е]

Чистий прибуток від експортної діяльності без урахування запровадження моделі прийняття управлінських рішень складав би 97,5 тис. грн у 2022 році, а з використанням моделі цей показник зростає до 104,96 тис. грн.

Для зменшення впливу ризику на зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Промтек» у попередньому параграфі мною було запропоновано заходи мінімізації кожного з досліджуваних ризиків. У табл. 2.3.5 зображено ризики експортних операцій на умовах Інкотермс-2010 CIF та заходи їх мінімізації.

Таблиця 2.3.5

Оцінка ризиків експортних операцій та заходів їх мінімізації

Види ризиків	Імовірність	Вага	Бал	Заходи мінімізації	Зниження ризику, %	Новий бал
Ризики зміни законодавчих актів	0,1	10	1	Самострахування	50%	0,50
Ризик пошкодження вантажу в процесі транспортування	0,07	25	1,75	Страхування майна та сировини	28%	1,26
Ризик невчасного постачання товару	0,05	30	1,5	Укладання додаткових угод про відповідальність постачальника щодо термінів постачання та визначення умов відшкодування втрат	40%	0,90
Ризик зміни валютного курсу	0,3	30	9	Хеджування у вигляді форвардних контрактів	50%	4,50
Ризик затримання платежу банком-посередником	0,48	15	7,2	Неможливо	0%	7,20
Σ	1	X	20,45	X	X	14,36

Джерело: складено автором за даними [табл. 2.1.2]

Для кожного ризику окремо було розраховано бал небезпеки,

враховано відсоток зниження ризику від обраного заходу його мінімізації та розраховано новий бал. Новий бал було розраховано за формулою 2.3.3:

$$K_i^1 = K_i^0 \cdot P_i(1 - R_i) , \text{ де} \quad (2.3.3)$$

K_i^1 – вага (можливі витрати);

P_i – імовірність;

R_i – відсоток, на який знизиться ризик від заходу мінімізації ризику.

Таким чином, завдяки статистичному методу визначення середньозваженої було розраховано нове математичне очікування середніх витрат експортної операції за умови, що одна з ризикових подій настане. Бал знизився на 6,09 і становить тепер 14,36.

Висновки до розділу 2

Для зменшення наявних ризиків зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек», підприємству слід запровадити систему управління ризиками та делегувати одному зі співробітників фінансового відділу або бухгалтерії обов'язки ризик-менеджера. Якісне управління ризиком підвищує шанси підприємства досягнути успіху в довготерміновій перспективі

Для оцінки ризиковості зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек» було відібрано наступні 5 ризиків, які є найбільш небезпечними для безризикового здійснення експортних операцій ТОВ «Промтек»:

1. Ризик пошкодження вантажу в процесі транспортування
2. Ризик зміни валютного курсу
3. Ризик затримання платежу банком-посередником
4. Ризик невчасного постачання товару
5. Ризики, що виникають у результаті зміни законодавчих актів

Для зменшення наявних ризиків зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек», підприємству слід запровадити систему управління ризиками. Управлінням ризиками зазвичай займається ризик-менеджер. Виконання обов'язків ризик-менеджера ТОВ «Промтек» може бути доручено фінансовому менеджеру (працівникові фінансового відділу або фінансистові бухгалтерії).

Для уникнення або попередження кожного ризику було підібрано наступні інструменти мінімізації ризиків:

- Самострахування
- Страхування майна та сировини
- Укладання додаткових угод про відповідальність постачальника щодо термінів постачання та визначення умов відшкодування втрат
- Хеджування у вигляді форвардних контрактів

З наступного року для мінімізації відповідальності, а отже і ризиків, у випадках, коли ТОВ «Промтек» є експортером, підприємству слід використовувати умови поставки Інкотермс-2020 FOB і CIF.

Для прогнозування діяльності ТОВ «Промтек» було використано метод «ковзаючої середньої». Відповідно до методу «ковзаючої середньої» середня відносна похибка становить 0,17 (прогнозування чистого доходу) та 0,39 (прогнозування собівартості реалізованої продукції).

Для кожного ризику окремо було розраховано бал небезпеки, враховано відсоток зниження ризику від обраного заходу його мінімізації та розраховано новий бал. Таким чином математичне очікування майбутніх витрат при здійсненні експортних операцій за умови, що одна з ризикових подій настане, знизиться більше ніж на 6 пунктів, якщо запровадити запропонований комплекс заходів по зниженню ризикованості здійснення зовнішньоторговельних операцій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У процесі виконання роботи її мета була досягнута, а завдання вирішені.

У першому параграфі першого розділу було проаналізовано виробничо-господарську діяльність та фінансовий стан ТОВ «Промтек». Отже, ТОВ «Промтек» займається експортом сільськогосподарської продукції. За 2014-2018 роки діяльність компанії була недостатньо ефективною, але за рахунок зростання інших операційних доходів та інших доходів підприємство залишається прибутковим.

У другому параграфі першого розділу було досліджено зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Промтек». Найбільше ТОВ «Промтек» експортує українську соняшникову олію. Також було проаналізовано динаміку експорту товарів та виявлено, що фінансові результати експортної діяльності є недостатніми, тому рентабельність доходів і витрат має низхідний характер. Підприємство неефективно використовує свої ресурси для збільшення грошових надходжень та зменшення витрат. Динаміка коефіцієнту ефективності експортних операцій незначна і коливалась від -2% до 1%.

У третьому параграфі першого розділу було описано етапи аналізу та оцінки ризиків ЗЕД підприємства та проаналізовано потенційні ризики зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек» та етапи їх попередження.

Для дослідження факторів і виявлення ризиків, що впливають на зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Промтек», було проведено факторний аналіз. При аналізі динаміки експорту було розраховано індекси вартості експорту, фізичного обсягу й цін. За допомогою розрахунків було виявлено, що фактор ціни є найбільш впливовим на зміни обсягів діяльності підприємства.

На основі аналізу наукових підходів було розроблено алгоритм комплексної оцінки ризиків ЗЕД, який складається з 7 етапів, та виявлено 5 основних ризиків зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Промтек»: валютний ризик, транспортний ризик, банківський ризик, підприємницький

ризик, юридичні ризики

У першому параграфі другого розділу було оцінено ризиковість зовнішньоекономічних операцій ТОВ «Промтек» та небезпеку кожного з досліджуваних ризиків. Для більш наочного зображення небезпеки кожного ризику, було складено карту ризиків досліджуваного підприємства. За допомогою статистичного методу математичного очікування було розраховано середні витрат експортної операції на умовах Інкотермс-2010 CIF за умови, що одна з ризикових подій настане.

У другому параграфі другого розділу було розроблено комплекс заходів щодо зменшення наявних ризиків ЗЕД ТОВ «Промтек». Для уникнення або попередження кожного ризику було підібрано 4 інструменти мінімізації ризику: самострахування, страхування майна та сировини, укладання додаткових угод про відповідальність постачальника щодо термінів постачання та визначення умов відшкодування втрат, хеджування у вигляді форвардних контрактів. Один з ризиків неможливо уникнути через політичну ситуацію країни, тому його вплив на підприємство залишився незмінним. За можливості зміни умов поставки у майбутніх контрактах з постійними партнерами, коли ТОВ «Промтек» є експортером, підприємству слід використовувати умови поставки Інкотермс-2020 FOB і CIF.

У третьому параграфі другого розділу було прогнозовано результати діяльності ТОВ «Промтек» за допомогою методу «ковзаючої середньої» та розроблено прогнозну оцінку ефективності обраних заходів впливу на ризики та їх вплив на результати діяльності ТОВ «Промтек». Використання обраних інструментів мінімізації призвели до підвищення чистого доходу та зниження непередбачуваних витрат від здійснення ЗТО підприємством, тому такі зміни є раціональними та обґрунтованими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Левченко М. О. Методи оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності машинобудівного підприємства // Вісник Хмельницького національного університету – № 6 (3) – 2010. – с.190-193. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.khnu.km.ua>
2. Дубинець Ю. Теоретичні аспекти ризику зовнішньоекономічної діяльності підприємства / Ю. Дубинець // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2005. – № 2. – С. 245-251.].
3. Жежуха В.Й. Облік, аналіз та аудит зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. // В.Й. Жежуха, О.О. Маслак — К.: Каравела, 2016. — 400 с.
4. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.ukrstat.gov.ua/
5. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://index.minfin.com.ua>
6. Сайт Міжнародної Торгової Палати [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://iccua.org>
7. Семенова К. Д. Проблеми оцінки ризиків підприємницької діяльності / К. Д. Семенова // Економіка підприємства: Сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали першої міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 жовтня 2012 р. – Одеса, Атлант, 2012. – С. 462-463.
8. Укладач Н.Є. Конспект лекцій до вивчення дисципліни «Управління ризиками в ЗЕД» для студентів галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» денної форми навчання, освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» – Тернопіль: ТНЕУ —2010. – 81 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

